

LIKOVNI NOTES

UROŠ STEPANOV, SLIKE

(Salon Tribine mladih, Novi Sad, septembar—oktobar, 1974.)

Za potpunije shvatanje likovnih interesovanja slikara Uroša Stepanova nije bez značaja da se ukaže na dva momenta: da umetnik već nekoliko godina živi u Štokholmu (gde je i član Udruženja švedskih umetnika) i drugo, da je to slikar koji nije prošao kroz klasičan sistem školovanja, već je najneophodnija znanja sticao samostalno. Ove dve činjenice, u krajnjem slučaju, možda i nemaju presudnu ulogu u neposrednoj likovnoj akciji jer nisu od bitnog značaja za vrednovanje ostvarene slikarske celine, ali su važne kao polazni elementi jasnijeg shvatanja karaktera literarne sadržine likovnog stvaranja.

Boravak u Štokholmu izazvao je kod ovog mladog slikara potrebu likovne materijalizacije nekoliko karakterističnih pobuda, pre svega, snažno osećanje nostalgije čežnje i, s njim u vezi, insistiranje na motivu tragične usamljenosti čoveka. Ova dva sadržaja prepliću se međusobno dajući osnovni ton izloženim slikama. Neosporno da ovi motivi nisu novi, međutim, kod Stepanova dobijaju, u izvesnom smislu, novi likovni kvalitet. To se ogleda u načinu njihovog oživljavanja i interpretaciji, što im i daje pravo na određenu umetničku egzistenciju. Takođe, oni nijednog trenutka ne predstavljaju (a to je i prava vrednost umetnikovog rada) način one, tako već mnogo eksploatisane i pomodne, zabrinutosti za čoveka (na primer, kod motiva usamljenog čoveka). S druge strane, nostalgijno sećanje na domovinu dato je sasvim ubedljivo (iskreno, možda, i nije prava reč) tako da nijednog trenutka ne liči na ono tužno »zapomaganje« čoveka u tuđini.

Jezik Uroša Stepanova je uprošćen, ali ne i siromašan. Tražeći adekvatnu likovnu leksiku, on se odlučuje za jedan sistem analitičkog tumačenja konkretnih oblika, psihologije uzajamnih odnosa i njihovih pikturnalnih značenja. Takođe, on oslobađa kompoziciju one, ne baš uvek zahvalne, simbolične angažovanosti jasno usmerenih poruka, time što je lišava konvencionalnih zakonitosti preglednih spojeva na fasadnom delu slike. Za račun unutarnje čvrstine i konstruktivnosti spojeva, on oduzima elementima fasadnim značenje direktne ubedljivosti i važnosti. Osnovno sredstvo realizacije su sistemi linija bogate kolorističke vrednosti čiji ritmovi imaju samo prividno karakter uspešnog kruženja. Njihov tempo je relativno nešto usporen, ali linije su racionalno shvaćene i primenjene u građenju oblika, tako da stalno imaju u sebi potrebnu dinamičnu potenciju.

JULIJANA KIŠ, SKULPTURE I CRTEŽI

(Galerija likovnih umetnika Vojvodine, Novi Sad, oktobar, 1974.)

Novosadski vajar mlađe generacije Julijana Kiš, pokazuje korektno shvaćen i dosledno primenjivan likovni tretman u obradi izabranih motiva (figura, akt, portret).

Četrnaest skulptura i isto toliko crteža daju postavci potrebnu homogenost potvrđujući poznatu činjenicu da svaka samostalna izložba mora da pokaže doslednost u sprovođenju određene likovne vizije.

Kod ovog umetnika moment lirskog meditiranja o ženi (*Odmor I*, *Odmor*, *Sećanja figura*) ima karakter primarne sadržajnosti. Njeni motivi, posle relativno uspešnog vajarskog izgrađivanja oblika, dobijaju karakter prilično jasne vizuelne čitljivosti ostvarene sa dosta uzdržanosti. Ako se zanemari izvesna robustnost pojedinih delova tela realizovanih figura, umetnik postiže sadržajnost i punoću oblika posebno insistirajući na ritmičnosti svetlo-tamnih odnosa. Stavovi su jednostavni i prirodni, a pokreti uzdržani, što može izazvati utisak izvesne statičnosti predstavljenih figura. Međutim, u pitanju je uspeša varka, jer u unutrašnjem organizmu ovih skulptura krije se pritažna dramatika, dok je utisak melanholije i neke neodređene tuge veoma upečatljiv.

Izloženi portreti (*Portret bicikliste* i *Portret po Nini Popov*) ne pokazuju neka znatnija odstupanja od osnovne likovne koncepcije primenjene i ostvarene u realizaciji ženskih figura i aktova. Ipak se čini da navedeni portreti poseduju nešto više ubedljivosti i vajarske promišljenosti. Takođe, dok je kod figura bio dominantan oblik i naglašavanje volumena, odnosno forsirano negovanje punoće oblika i ritmično razigravanje, ovde je veći akcenat na liniji-obrisu. Izvesne pikturnalne intervencije kao i potenciranje fakture uz dužno poštovanje osobenosti materijala (u oba slučaja je to mahom gips) imaju neujednačeno opravdanje postojanja i primene, pa, samim tim, i ne uvek sasvim vidnu likovnu funkciju.

Posebnu karakteristiku i draž daju ovoj izložbi crteži koji nijednog trenutka nemaju karakter »pomoćne discipline«, naprotiv, potpuno ravnopravno sudeluju u realizovanju kompletne likovne namere. Iako ponekad crteži imaju karakter radnih skica (samo prividno) oni, ređitošću i zaokruženošću misaonog postupka, dobijaju vrednost samostalne likovne oblasti, čineći sa skulpturom ravnopravnu celinu.

VLADAN SUBOTIĆ, SLIKE

(Salon Tribine mladih, Novi Sad, oktobar, 1974.)

Gost iz Kragujevca, mladi slikar Vladan Subotić predstavio se novosadskoj publici sa petnaest slika rađenih u tehnici ulja na platnu. Izloženi radovi govore da se radi o slikaru koji čini stvaranja slike prilazi kao fenomenu konstantne potrebe rešavanja kompleksne problematike određene likovne celine. Subotić se nalazi u stalnom naporu razrešavanja i pronalazjenja novih, adekvatnijih likovnih spojeva i nesumnjive potrebe mirjenja unutrašnjeg organizma slike sa njenim spoljašnjim, vizuelnim elementima. Posebnu karakteristiku likovne angažovanosti ovog umetnika predstavlja vešto prikrivanje stvaralačkog napona jednom, samo prividnom, nonšalantnošću građenja oblika.

Prvi utisak potenciranosti određenih lirskih odnosa kod izloženih slika najčešće je samo vešta optička varka izvedena pedantno probranim i upotrebljenim sredstvima vizuelne realizacije. Međutim, taj prijatni, lirski štimung, čiji je privid ostvaren odgovarajućim likovnim sredstvima, rezultat je samo jednog, u suštini ipak relativno postojećeg kontakta sa određenim

motivom. Taj odnos umetnika prema vrsti pobude predstavlja, u ovom slučaju, nešto drukčiji, neuobičajen i skoro obrnut redosled. Odbir motiva je uslovljen unapred postojećom vizuelnom namerom koja se tek kasnije, posle stroge analize i neminovne redukcije, pretvara u ubedljivu materijalizaciju, identifikujući se tek tada sa motivom neposredne pobude. Primenom strogog sistema analize, Subotić odbacuje sve ono suvišno i nebitno (najčešće su to elementi narativnog i usmereno simboličnog) potencirajući one najkarakterističnije oznake prvobitne slikarske zamisli.

Posebnu odliku ovim radovima daje pregledna, krajnje pročišćena kompozicija (*Svetlost i senke*, *Perspektive*) koja, istovremeno, predstavlja i značajki ostvarenu arhitektonsku konstrukciju slike. Posebnu funkciju dobijaju fino razigrane plohe koje su nekad čisti i autonomni elementi same materije (*Tišina*), ali i sredstva građenja konkretnih oblika (*Melanholija*, *U očekivanju sunca*). Takođe, jedno od bitnih svojstava slikarstva Vladana Subotića je i primena uzdržane, sa puno takta sprovedene kolonističke intervencije u nameri građenja funkcionalnih, konstruktivnih likovnih spojeva koji, vrlo sugestivno, upotpunjuju krajnju vrednost ove kompleksne likovne akcije.

RATKO SOĆ, CRTEŽI

(Kulturni centar omladine i studenata, Novi Sad, oktobar—novembar, 1974.)

Izložbom od dvadesetak crteža, slikar Ratko Soć predstavio se publici zanimljivom crtačkom akcijom koja se prvenstveno ogleda u potenciranju nekoliko karakterističnih sistema linija. Svaki sistem ima tačno određenu funkciju građenja oblika koji se relativno lako mogu identifikovati sa određenim predmetima u prirodi. Disciplinovanost unutar svake linijske grupacije podređena je nameri stvaranja detaljne arhitektonske uslovljenosti egzistencije odnosa elemenata čvrste celine. Svaki crtež predstavlja (naročito kod serije od sedam crteža neuobičajeno velikog formata) duhovito obrađenu priču čiji se sadržaj krije u bezbrojnim alegorijskim zamkama koje se pretvaraju u interesantnu likovnu igru.

Kod ovog crtačkog poduhvata zanimljiv je način građenja oblika što se ogleda u formiranju niza ljudskih figura čudno isprepletenih i uzajamno zavisnih, tako da njihova sažimanja i preplitanja grade upečatljivu dramsku igru. Sve je tu ustalasano u snažnom zamahu igre pune temperamentalnog ritma. Tempo kretanja spoljašnjih ritmova je ubrzan ali i tačno usmeren tako da privid improvizacije ili slučajnog ustupa mesto dobro razrađenoj koncepciji logičnog kretanja.

Drugu grupu crteža (kojih je znatno više i koji pre imaju karakter studijskih priprema nego disciplinisku samostalnost) karakteriše prepuštanje prilično nekontrolisanom zamahu temperamenta. Potezi perom zanose Soća toliko da se crtež pretvara u pravu igru, pa elemenat slučajnog ili sasvim suprotno prethodnoj seriji radova, lepog i dopadljivog efekta, sprovodi bez neophodne uzdržanosti. Ipak, i u toj grupi radova ima crteža čiste kompozicijske izoštrivosti kod kojih umetnik zadržava u upotrebljenim sistemima linija neophodnu disciplinovanost postižući, iako možda previše lirske, ipak prihvatljive likovne odnose čistih i preglednih spojeva.

Miloš Arsić

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja

uređuju: dr sergej flere, dr momčilo grubač, sava mučibabić, zorica stojanović, julijan tamaš, jarošlav turčan (glavni i odgovorni urednik) i jovan zivlak / tehnički i likovni urednik cvetan dimovski / sekretar radmila gikić / članovi izdavačkog saveta: lazar elhart, dr sergej flere, radmila gikić, mr mihailo harpanj (predsednik), branislav panić, dr jože pogačnik i jarošlav turčan / izdaje tribina mladih, novi sad, katolička porta 5, telefon 43-196 / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 30 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro-račun 65700—603—997 kod novosadske banke u novom sadu / lektor mirjana d. stefanović / korektor raša perić / meter miroslav pešić / štampa »prosveta«, novi sad, stevana sremca 13.

na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku, obrazovanje i kulturu broj 413—152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.